

KAKO OTROCI “SLIŠIJO” UMETNOST, KADAR UMETNOST “SLIŠI” OTROKE

Katarina Zadnik¹, Katarina Kompan Erzar², Katarina Habe³

^{1,3} Akademija za glasbo UL, ² Teološka fakulteta, UL

NAMEN

- Evalvirati doživljanje otrok ob poslušanju treh namensko ustvarjenih radiofonskih iger za predšolske otroke
- Ugotoviti, kaj pri predšolskih otrocih pri poslušanju radiofonskih iger najbolj pritegne njihovo pozornost ter kako posamezni elementi (govor, zvok, glasba) posamezno in v prepletu vplivajo na otrokovo doživljanje in zapomnitev vsebine

TEORETIČNA IZHODIŠČA

- OPREDELITEV RADIOFONSKE IGRE
- ZGODOVINA RADIOFONSKIH IGER V SLOVENIJI
- VRSTE RADIOFONSKIH IGER
- POMEN POSLUŠANJA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU
- ZNAČILNOSTI POSLUŠANJA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU
- KLJUČNE ZNAČILNOSTI STAREJŠIH PREDŠOLSKIH OTROK

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

- RV1: Kakšna je razporeditev zvočno/glasbenih elementov (govor, zvok, glasba) v treh izbranih radiofonskih pravljicah?
- RV2: Katera radiofonska pravljica je najbolj pritegnila pozornost petletnikov in zakaj?
- RV3: Na kakšen način so petletniki najlažje izrazili svoje doživljanje ob poslušanje radiofonskih iger?

METODA

- Raziskava je bila izvedena s pomočjo kvalitativne metode triangulacije podatkov (analiza risbe, analiza verbalnega poročanja otrok (pogovor ob narisani risbi na vprašanje: kaj si narisal na svojo risbo in tematska analiza odgovorov polstrukturiranih intervjujev z otroki), analiza opažanj prisotnih opazovalcev): likovni izraz, verbalni izraz, vedenjski izraz
- **Udeleženci:** 54 petletnikov iz treh različnih LJ vrtcev (27 deklic, 27 dečkov)
- **Raziskovalni pripomočki:** tri radiofonske pravljice za predšolske otroke, opazovalna shema, otroška risba, polstrukturirani intervjuji
- **Postopek:**
  - KJE: tri enote LJ vrtcev Mladi rod
  - KDAJ: December 2021, od devete do desete ure zjutraj
  - POGOJI POSLUŠANJA: sedenje v krogu, pozorno poslušanje
  - POGOJI EVALVACIJE PO POSLUŠANJU: risbice in pogovor ob njih, polstrukturiran intervju z otroki, sistematično opazovanje
  - NAČIN EVALVACIJE PODATKOV: analiza posameznih izrazov (likovnega, verbalnega in vedenjskega) otrokovega doživljanja po poslušanju in njihove usklajenosti

REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Preglednica 1: Prikaz glasbene strukture in triangulacije dobljenih podatkov

pravljica	Analiza vsebine odgovorov	Analiza risbe	Vedenje med poslušanjem	Glasbena struktura pravljice	Povezava vseh virov podatkov
JUNAŠKA PRAVLJICA (Peter Svetina)	jasno prepoznane osebe, jasni detajli, zvok izrazito pritegne pozornost, edina zgodba, ki jo je otrok obnovil v celoti, edina, kjer otroci dodajajo osebe, ki jih v pravljici ni	Največ različnih, živih barv, veselje, največ zgodbe	Zbrano poslušanje, otroci sedijo, vživetost v zgodbo, zanimanje, ponavljajo zvoke, se vživijo tudi z drobnim gibanjem v ritmu...	Moški glas, ki spreminja ton, izreko, glede na vsebino Glasba/zvok enakovredno prepletena z govorom	Jasna linija pozornosti in razumevanja vsebine, Dobro sledenje glasu in zvokom hkrati, zvok pomaga k razumevanju in sledenju zgodbe, Otrok vzame zgodbo kot celoto, Čustveno zanimiva, po plati pozornosti najbolj atraktivna
NEKOČ JE ŽIVELA, ŠE VEDNO ŽIVI (Nataša Konc Lorenzutti)	Najmanj omenjanja oseb, izrazita pozornost na glasbo, pesmi, veliko detajlov, veliko drobnih delčkov vsebine, ne celota, največ generičnih odgovorov	Risba najbolj omejena pri barvah in likih, Brez rdeče niti	Mirno poslušanje, otroci ležijo na hrbtu, se kdaj vmes obrnejo na trebuh, poslušajom, se trudijo slediti in razumeti (so zbrani, občasno z nogico nakazujejo ritem)	Zgodba v rimah, vsako vlogo govori druga oseba, tudi otroci, pripovedovalka povezuje. Zvočni elementi so stalna podlaga dogajanja, durova in molova melodija na kljunasti flavti	Zvok in glasba prevzameta vodilno vlogo pred govorom, govor pritegne pozornost samo, kadar je zares izrazit in ni podložen z glasbo, dialogi močnejši kot zgolj branje rim, otrok vzame splošni tok pripovedi in kakšen detajl, čustveno umirjajoča, po plati pozornosti najbolj zahtevna pravljica
PIKČEV PRVI SUPERJUNAŠKI PRIMER (Gaja Kos)	Jasno zaznane osebe, najmanj detajlov, najmanjša pozornost na zvok, pozornost vzbudi elektroakustična glasbena fraza, ki se dvakrat ponovi, najmanj obnovljene vsebine	Najbolj žive barve, Punčke narišejo punčke, fantki fantke, Najbolj izraženo veselje	Poslušajo sede, pozornost pritegneta glavna lika (fante in punčka), pozornost največja ob močnem zvoku, ki se nadaljuje z elektronsko glasbo, se odzovejo z gibanjem z glavo in nemirom,	Različni glasovi za različne osebe, interpretirajo tudi otroci; zgodbo povezuje pripovedovalka, zvočni elementi podlaga dogajanja, izrazita le kratka elektroakustična melodija	Čustveno intenzivna po plati pozornosti najmanj zahtevna pravljica, elektronska glasba preplavi otrokovo pozornost, kognitivno prezahtevna, glasbeno zelo nihajoča, določeni detajli pritegnejo, celota ne, otrok ne sledi zgodbi, vzame delčke zgodbe

ZAKLJUČKI

- RV 1: V treh izbranih radiofonskih igrah za najmlajše so zvočno glasbeni elementi različno razporejeni. Ugotovile smo, da je zelo pomembno, da so vsi trije zvočni gradniki (govor, zvok, glasba) čim bolj usklajeni, da niso prenasičeni in da je ključno vodilo "manj je več".
- RV 2: Največjo pozornost petletnikov je pritegnila Junaška pravljica, ker je bila zvočno zgrajena tako, da so lahko otroci sledili vsebini zgodbe. Pomembno je bilo tudi, da je zgodbo pripovedoval samo en pripovedovalec v glasovno doživetem slogu.
- RV 3: Petletniki so svoje doživljanje po poslušanju najlažje upodobili z risbo, najtežje pa jim je bilo svoje doživljanje ubesediti v strukturiranem intervjuju.

SMERNICE ZA PRAKSO

- dobro je, če ustvarjalci radiofonskih pravljic pri snovanju zvočnih vsebin sodelujejo z razvojnimi psihologom in glasbenim pedagogom/didaktikom
- kot ustvarjalec umetniških vsebin je potrebno slediti otrokovim razvojnim značilnostim v smislu kratkotrajne, odkrenljive pozornosti, ki jo je (1) potrebno vzdrževati z drobnimi zvočnimi "presenečenji", (2) zvočnih dražljajev ne sme biti preveč in da morajo biti le te usklajeni, (3) prav tako pa morajo biti vsebine zgodbe še posebej skrbno izbrane, saj sicer otroka čustveno ne bodo pritegnile
- pred začetkom snovanja radiofonske pravljice si je priporočljivo zastaviti cilj, ki ga želimo doseči s poslušanjem, saj bo od tega odvisno, kdaj, kje in kako bomo povabili najmlajše k poslušanju tovrstnega gradiva
- pri poslušanju radiofonskih stvaritev morajo biti prisotni tudi starši, vzgojitelji, ki otroka povabijo v zvočni svet in se po poslušanju s posameznimi zvočnimi gradniki iz pravljici z otrokom tudi igrajo, pa naj bo to v obliki ritmične izreke, krajših vokaliz ali plesa

REFERENCE

- Borota, B. (2013). *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
- Gordon, E. E. (1990). *A Music Learning Theory for Newborn and Young Children*. Chicago: GIA Publications.
- Hargreaves, D. J., North, A. C. in Tarrant, M. (2006). Musical preference and taste in childhood and adolescence. V G. E. McPherson (ur.), *The child as musician: A handbook of musical development* (str. 135–154).
- Habe, K., Bratina, T. (2018). Katere glasbene zvrsti najraje poslušajo predšolski otroci? *Revija za elementarno izobraževanje*, 11 (1), 77-90.
- Jan, A. (2018). *Slišati sliko, videti zvok : Zgodovina radijske igre na Slovenskem*. Ljubljana: Slovenski gledališki inštitut.
- Le Blanc, A. (1991). Some unanswered questions in music preference research. *Contribution to Music Education*, 18, 66–73.
- Mugerli Lavrenčič, M. (23. 2. 2019). *Na portalu SiGledal odslej tudi radijske igre*. <https://veza.sigledal.org/prispevki/na-portal-sigledal-odslej-tudi-radijske-igre>
- Páez, E. (2022). *Glasba v slovenskih radijskih igrah za otroke* [magistrsko delo]. Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo.
- Sajko, R. (2006). *Poetičnost zvoka : Ustvarjalne možnosti radijske igre za otroke*. Maribor: Mariborska knjižnica: Revija Otrok in knjiga.
- Trstenjak, A. (1981). *Psihologija ustvarjalnosti*. Slovenska matica.